

Deo docente ac ducente
DISPUTATIO PHILOSOPHICA
Fasciculum.

THEOREMATICUM
MISCELLANEOGRAM
Exhibens,

Quam

DIVINA PROVIDENTIA SIC ORDINANTE
E T

Amplissimā Facultate Philosophicā approbante,
in Regiā Academiā Aboensi,

Magnifico Rectore,

Reverendo & Excellentissimo Viro, Dn.

M. MARTINO STODIO
LING. PROFESS. PUBL. atq; in Lundio Pat. Dignissimo,

S U B P R A E S I D I O,

Spectabilis Decani,

Clarissimi & Consultissimi Viri, Dn.

M. MICHAELIS O. VVEXIONII,

Phil. Practicæ & Hist. Profess. Celeberrimi, vicem pa-
ritèr Prof. Juris ad plurimum vota cum fructu supplentis,

Præceptoris, promotoris & benefactoris sui gratâ & obsequio-
sa mente etatem devenerandi,

Pro gradu & honoribus Magisterij consequendis, publico discursu
placidè discutiendam s̄istit

SIMON CAROLI ANGLENIUS
Nyland-Fennius.

Ad diem 27. Martij loco & horis ab 8. consvetis.

ABO È Excudebat Petrus Wald/ Acad. Typogr. 1647.

V I R I S

Spectatissimis, rerumq; usu Cultissimis,

DN. LAURENTIO PETRI,
S.R.M.tis fidelis servitori & per Ditionem Abo-
ensem Secretario solertissimo,
Affini meo pl. honorando, amando.

DN. LAURENTIO BROCHIO,
Celebris Reipublicæ Aboënsis Syndico ex-
peditissimo,
Sororio meo perquam dilecto,

Salutem & Studia.

M^Ovit me, Affines colendi, præter affinitatis affectum, quo vobis
devincior, beneficiorum cumulus largiter in me congestus, ut
vobis Philosophica hac Tragemata dicarem & consecrarem. Quo
ipso singularem vestram in me sublevando promptitudinem publicè
predicare volui. Suscipite igitur hoc quicquid est munusculi vultu
sereno, ut ab animo grato & sincero profisiatur. Et ut hactenus be-
nignitatis gloriam amplexi es sis, ita me porrò faventia vestra & bene-
volentiâ honestare perseverate. Valete. Dabam 12. Martij 1647.

V. P.

Amantèr & constanter
honorans

Simon Anglenius.

THEOREMA I.

Philosophia Dei donum est, ejusq; in superioribus facultatibus utilitas eximia.

ODiosè nimis & invidiosè Anabaptitæ, alijq; illorum errorem ac furorem sequentes, Philosophiam infestant convicijsq; proscindunt; Omnes ab eâ heres subornari & animari, S. Theologiæ sotriari, ac proinde è Christianorum Repub. ceu Ethnicorum inventum & sophismatum sentinam eliminandam esse imprudenter ac impudenter afferere non verentur. Sed errant pernicioſſimum errorem. *Nos ne simus similes equis & mulis in quibus non est intellectus Psal. 31:9.* Philosophiam Dei O. M. donum maximum & singularē gratâ mente agnoscimus. *I*s enim est qui dat sapientibus sapientiam, ipse revelat profunda & abscondita Dan. 2:21. 2. Paral. 9:23. Prov. 2:6. Exod. 31:3. Iacob. 1:5. &c. Philosophia præterea animæ medicina morbos Ignorantiam & Malitiam sanat, subſidiaq; subministrat, quibus auditæ illa per Proto-plastorum Apostasiam inducta contegatur, dum nimirum præcepta tradit quomodo non ſolum intelle&us instruatur, ſed & voluntas intra limites honestatis correatur. Hujus utilitate m in superioribus disciplinis paucis perstringemus. In Theologîa, qua reliquarum Princips est & Domina, non quodammodo utilis ſed & necessaria est Philosophia. In ſacro enim Codice perplurimi occurruunt termini, qui ſine Philosophiæ cognitione, perfectè nequeunt explicari. *Sic sapè fit mentio ignis, aëris, cæli, terra, nivis, grandinis, arborum, fluviorum, metallorum, ciborum mundorum & immundorum, animalium;* Itiner-

rum Patriarcharum, Populi Israëlitici & Apostolorum, Orionis,
Arcturi, urbium, montium, solitudinum, &c. Universa quoq;
scriptura plena est materiarum Practicarum, agitur enim
de Virtutibus, Affectibus, rebus Oeconomicis & Politicis, quæ
nemo dextrè explicabit nisi disciplinarum practicarum
gnarus. Parem præstat Philosophia utilitatem in ex-
plicandis propositionibus tam puris quam mixtis, quæ
per universum Theologiæ corpus occurruunt penè in-
numeræ. Quam v. necessaria sit Philosophia ad hære-
ticorū errorū quisquilias evertendas probatione nō in-
diget. Et requirit Paul. in Epist. ad Tim. c. 1. v. 9. ut V. Minister sit
instructus facultate potenter refutandi adversarios, q. sua tela
non ex scripto Dei sed ficto rationis armamentario de-
promunt, quorum solutio virum in Scholis Philoso-
phorum probè enutritum exigit. Tacemus ingenij
acuitionem quā præstant exercitationes Philosophicæ.
Copiosè & nervosè Meissn. Phil. Sob. p. 1. q. gener, Keckerm. in præognitis
Philol.

Delabimur ad Iurisprudentiam. Certe hujus Studio-
sus (ut & cæterarum disciplinarum) absq; discip. Instrumentalibus
oleum & operam perdit. Sine his enim leges summā
elegantiâ latinè conscriptas nec intelligit, nec illarum
sensum asséqui potest. ICto etiam sapientius de rebus
gravibus est differendum; At quomodo pure, sine Gramma-
tica? Ornatae, sine Rethorica? Dislineatae, oblique Logicae? Philos.
Realem quod attinet disting; inter Theoreticam & Practi-
cam. In illâ adipiscendâ attendat ad illud vulgatum;
Philosophandum sed paucis; Et cum Eantiano Neoptolemo de-
flanda hac non ingurgitanda. Interim si tempus & astas
ferant non avocamus Studiosum Juris ab hujus studio,
cum præterquam quod judicium formet & argumenta
passim ad virtutem invitantia suppeditet, etiam inci-
dant:

dant casus, qui sine *Phil. Theoretica* satis liquidò nequeunt vel explicari vel decidi; ut uestio de partu septimestri, undicimestri, de pudicitia virginis lac in mammis habentis; de agro metiendo, hereditate dividenda &c. Saltem intendimus cum non tam
Schola quae in vita discere debere, nec in nudis speculationibus consenserere; *Phil. v. Practica I Cto* in tantum est necessaria ut sine hæc *Iurisprudentia* nec dici, nec ritè doceri, nec rectè cognosci potest. Continet enim fontes & principia juris generalia, juxta que leges conscribuntur; At Principijs ignoratis res non possunt bene cognosci, cum ex illorum cognitione harum scientia pendeat. Unde non sine ratione dictum: *Ubi definit Ethicus, incipit ICtus.* Qui igitur Themidos fanum ingreditur priusquam his Matarum sacris fuerit iniciatus, non *Iuris consultus sed Iaris stultus* nominari meretur, quo intuitu Itali vulgari proverbio *Merum Legiflans, merum Afiniflans* vocarunt.

Restat Medicina, quæ sine *Philosophia* omnino constare nequit. Illa enim pro subiecto habet corpus humanum, pro fine sanitatem, remedia verò ad finem, hunc docentia suppeditant *animalia, plantæ, metalla*; ex quibus ægroto adæquata alimenta & medicamenta præscribere & adhibere non potest, ni illorum naturam ex *Physicis* cognoverit. Unde in proverbium abiit; *Ubi definit Physicus, incipit Medicus.* Mathematicæ etiam discipline Medico profundunt ob morborum crises, vicissitudines, præfigia, ossium situm, luxationem, contritorum refectionem & curationem *Cl. Kexl. disp. de natura Math. th. 21.* Nec inutilis est Medico *Phil. Practica*, quippe qui sine hominum conversatione vivere non potest, quæ honestâ ut potiatur, morbos non solum corporis sed & animi sui curare debet, in *Oeconomicis* etiam agitur de,

hortorum & agrorum culturâ, quæ non tantum oblationis & almoniae, sed & Medicinae causa instituitur. Quamvis idenq; conduceat Philosophia in communâ vitâ ad hominum mores informandas, affectus compescendas, modestiam & humanitatem inflandaas, videt qui non fungum pro cerebro habet, ut non immergit Poëta.

----- Ingenuas didicisse fideliter artes
Emolliit inores nec sinit esse feres.

I I. Philosophia Practica Theoreticæ præferenda.

EX duplice facultate animæ rationalis, duplice conditione rerum, finis & morborum duplex Philosophia, ceu sol geminus orta est; quarum una mentis aciem ab ignorantie caligine purgat, altera malitia semina ab appetitu tollit & imminuit. Ultra harum præponenda celebris & difficilis est controversia. Nos Philosophia Theoretice dignitatem non negamus, Practicæ tamen Majestatem propugnamus. Certè ut virtus Moralis intellectuali præstat, ita & Philos. Practica speculativæ præferri debet. *Virtus n. Moralis per se est bona & laudabilis, Intellectualis non nisi cum morali juncta & cum additamento; Nuda namq; sapientia destituta virtute morali est instar gladij in manu furentis perniciosa; Prudentia v. quæ morales virtutes ducit, etiam seorsim à sapientia, reddens homines probos, semper utilis est & honoranda; hæc nemo abutipotest, illa in improbos imò Diabolos eadit; hæc demum nec vir bonus nec bonus civis existere possunt; hæc exultâ, verâ demum q; s Philosophiæ profitetur, cum nihil aliud sit ingenuè Philosophari quam virtutem factis exprimere Cl. præf. fasc. quest. Eht. memb. I. q. 8. Practicâ præterea proprius accedimus ad Deum. Præstantius enim est diligere Deum quam eundem contemplari, & bene agendo magis placemus Deo quam benè meditando; & contra, male agendo magis displicemus quam male sentiendo,*

unde

tinde recte Scotus: *Odiſſe Deum deterius est, quam male de eo sentire.* Id ipsius quoq; appetet ex eo quod *Charitas* (quo uno & quasi communi nomine omnis laudata actio denominatur) non *Sapientia* perfectio dicitur vita, adeo ut perfectus in illâ, perfectus sit in hâc vitâ. Deus ipse dicitur *Charitas* & per *Charitatem* illi placet omne quod placet, *1. Cor. 13.* Ceterum *Phil. Practice* oppositum, *Malitia*, deterius est *Theoretica*, *Ignorantia*, ergo & illa hâc ex regulâ oppositorum censeri debet præstantior. Per *malitiam* enim homo dicitur absolute pravus & poenâ dignus per *inſtitiam* non item. Urgent primarij *Theoreticæ* propugnatores nobilium obiectum & certitudinem; Sed *Philos. Practica* etiam de hoc obiecto participat, & certitudine neutiquam erat; dantur enim hic propositiones necessariae & indubitate, ex quibus nullo negotio possunt confici necessariæ conclusiones: dantur definitiones, genera & species, subiecta & propria, cause & effecta; E. ut in *Philos. Speculat.* apodictice concludimus à definitione ad definitum, à formâ ad formatum, à proprio ad subiectum, cur non hic identificet? Sic firmissime colligimus: quicquid à rectâ ratione ad bene vivendum directâ oritur, est virtus, At *Temperantia* est à tali ratione. E. *Temperantia* est virtus.

Præminentiam deniq; *Philosoph. Practicæ* evincit immensa ejusdem utilitas, utpote sine quâ veram sapientiam assequi non possumus. In animam enim malignam, non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis *Sap. 1:4.* Et nemo Philosophari potest nisi se quam maximè ab affectibus se Jungat. *Plat. in Phæd.* Sine hâc Philosophia neq; nos neq; omnino hominum vita consistere potest *Cic. 5. Tusc. q.* Ex huj^o flosculis coronam omnigenæ virtutis adipiscimus, normâ & formâ benè beateq; in hâc vitâ degendi addiscimus, hanc qui ignorat vivendi ratione omnē ignorat & instar *Polyphemi* *Eyripidei porciq;* *Homerici* grastatur. Si ergo propter usum sapientie in se abjectiores nobilioribus præferimus, quidni propter eundem *Practicam*, *Philos. Theoreticâ* digniorem censemus. Haud tamen præfere, sed libenter parati sumus cedere meliora monenti.

III. Philosophia Practica dividitur in Ethicam,
Oeconomicam, Politicam ut partes, non ut
specie distinctas disciplinas.

Summum Bonum ut Actiones, in quibus radiare de-
bet honestas, triplici facie apparent inde in tres partes
Philos. Moralis dispescitur. ETHICA erudit hominis vo-
luntatem nullo habito respectu ad definitum aliquem
vitæ statum, sed quatenus homo *civis est mundanus*. OE-
CONOMICA instruit domesticum statum moresq; ad hu-
jus administrationem necessarios format. Non n.
sufficit generalem nosse in mundo conversandi modum, sed & interest ut
sciamus dominam gubernare, quæ suas speciales habet rationes Ethicae subro-
gatas. Insuper cum homo sua natura sit *animal sociale ac*
civile, eoq; fine conditus ut in catu aliorum vivat ac
charitatem alijs impariatur merito Ethicae & Oeconomicæ
insufficientes reputantur ad voluntatem hominis
informandam & rectè oritur POLITICA, quæ actiones
hominum civiliter viventium dirigit, quatenus nem-
pe Magistratum gerunt vel subditi sunt, aut etiam
consilijs, judicijs aliaq; ratione Rempub. juvant; Non
enim vir bonus & Oeconomus prudens statim est bonus ci-
nendum bonus Politicus, sed peculiaris requiritur Reip.
administranda dexteritas. Besold. præcog. Polit. Patet ergo divisionem esse non in distinctas disciplinas sed unius di-
sciplina distinctas partes, cum idem objectum quæ materiale &
formale per omnes partes conspiciatur, *actio sc. humana*,
quatenus in ea honestas resulgere debet; nec obstat
specialis virtutum in Oeconomicis & Politicis appli-
catio, utpote quæ identitatem modi considerandi non
tollit.

IV. Datur Summum Bonum, & virtutes omnes
in hominem in hâc vitâ cadere possunt.

Summum Bonum aliud est *absolutè tale*, spiritualem vi-
Stam concernens; aliud *restriictum*, in vitâ animali &
temporâ i commodè degendâ consistens: Illud in lachry-
marum bâc valle tantum incipit, & in hælibus aliquâ
ex parte quotidie reparatur, donec in futurâ gloriâ omnib.
suis numeris consumabitur Matth. 22, Pbil. 3. Hoc longè in-
ferius reprobis cum electis commune Matth. 5:46. in hâc
vitâ omnino datur: quia alias appetitus non haberet in
quo acquiesceret, quodq. per se appeteretur; & sic date-
tur progressus in infinitum, vanusq; adeo & inanis no-
stres esset appetitus. Vitzend. civ. prud. th. 11. Cum ergo in
Summo Bono Sylloge omnium virtutum concurrat, patet,
hoc dato, omnes virtutes in hominem in hâc vitâ per-
fæctè cadere posse; quod dupliciter intelligi potest, 1.
absolutè, 2. Relativè, seu cum contractione quatenus animæ
corpori mortali devinctoræ competere possunt; respectu
priori, post primorū parentū casum, non cadunt; Virtus
enim est congruentia cum Regulâ rectæ rationis; At quis unquam
agnovit virum cuius affectus, voluntas, mens, motusq; omnes in
tali æquilibrio constiterint ut nunquam in alterutram partem
deflexerint? Omnes cum Medea exclamare cogimur:
Video meliora probog; deteriora sequor: Et vitijs nemo caret,
optimus ille qui minimis urgetur Horat. sat. 3. respectu tamen
posteriori est homo omnium virtutum capax, (licet non
in sensu diviso tamen composito) neq; frustra describi-
tur vir bonus quem natura post lapsum corrupta non si-
nit esse absolutè perfectum; Quem æmulari connita-
mur, non secus ac is qui exemplar sibi proponit emendatissimum
cupit, et si infra illud consistet; ita nos aveamus & audeamus
optima, et si imbecillitate hâc insitâ retrahamur. Keckerm. ex
Lip. Manud. l. 1. dissert. 16.

V. Virtutes Ethicæ & Theologicæ differunt spe-
cie.

B

Di-

Diversæ diversorum de hoc Probl. sunt sententiaz.
Keckerman. in prærog. Eth. alijq; graduum saltem distinctionem admittunt, ita, ut, quod deest virtutibus Ehticis id per disciplinam Theologicam addatur & compleatur, nec aliter se habere illas ad has, quam se habet tempor ad fervorem, lux matutina ad meridianam, &c. Verum non citra ja&sturam veritatis hæc asseruntur. Virtutes enim Ethica & Theologica omnibus causarum generibus differunt E. & specie: Antec. prob. Differunt i. Causa efficiente, quæ illarum sunt ipse actiones & frequens exercitium; harū v. specialis Spiritus S. operatio Rom. 5:5. 2. Materiali vel Subjecto, illæ etiam in veræ religionis ignaros cadunt; hæ v. in pios & regeneratos. 3. Formali, quæ illarum est mediocritas seu convenientia cum rectâ ratione; harum, fides quæ sola facit ut opera sint Deo placentia Rom. 24. 4. Finali, quæ illarum est Beatitudo civilis; harum gloria Dei & i interna cordis erga Deum, obedientia. Concludimus ergo virtutes has specie differre, adhibita tamen distinctione diversæ confidetationis virtutum Eth, prout vel abstractè vel concretè considerantur. Liebenth. Exerc. 3: q. 1.

VI. Provocans ad duellum non ideo dicendus est fortis; & provocatus citra ignominiam emanere potest.

NOn infrequens est apud audaces nonnullos & pugnaces Bellone præsertim satellites, alios quavis etiam leviculâ de causa verbis ignominiosis secum ad manus conserendas lacessere, fortitudinis hoc non leve documentum reputantes. Provocati etiam iracundiâ perciti in tales voces prorumpunt: Egone, inquiunt, metu fænum? cur me conviciis exponam? num manus amputatas habeam? an Fortunæ diffidam? an cor fæmineum geram? an non integrum famam omnibus mundi thesauris perferend m astinem? an non mori mibi tunc quæcumque gloriam nuciam quis evacue? fama & vita pari passu ambulant, estq; crudels qui fa-

qui famam suam negligit, ut S. literæ docent. Prov. 21:1. Eccl. 7:12. 4:13. 1 Cor. 9:23.
Verum, qui ita inconsideratè ad arma profligunt potius
imbellies & furiosi quam fortis & verè animosi dicendi;
Fortis quidem pericula iubet, sed prævia deliberatione, præ-
supposita honestate & cum judicio, unde fortitudo non immerito
Scalig. consulta audacia audit. Hi verò temerario
ausu ob privatam gloriam, in maledicta cupiditatem & metum in-
famia fortunæ violentæ mutabiliq. se committunt; ubi
ut plurimum alter alterum vitæ imminuit, vel ipse im-
minuitur; Si illud, læsam habet conscientiam estq; ho-
mida; ubi enim alia defensio præsto est, ibi violenta
non meretur excusationem. Si hoc, salus animæ maxi-
mè periclitatur, utpote qui non in iustitiae semità Psal. I.
ambulavit, verum sui ipsius dilectionem negligens, qd
Legi DEI contrarium erat (Matth. 26:52. Omnes qui gladiū
aceperint gladio peribunt. Et cap. 5. v. 39. Rom. 12:17. Deut.
32:35.) impudentè attentavit, pertinaciq; in furore mi-
nis & imprecationibus, quod plerumq; fieri solet Eccl. 22:30.
spiritum exhalavit. Deus Magistratum quasi Deum in-
ter homines constituit, ut ejus minister esset, lites dirime-
ret, calumniantium iniquitates expelleret, pacatam
atq; quietam Rempub. conservaret, ergo ad cum lis
deferenda & propria ultio non arripienda. Nec Provo-
catus si emaneat & cum Provocante in arenam desconde-
re renuat infamia notam incurrit (fax vulgis sic sentit)
nec animum masculum exuisse presumitur, sed Pra-
dens à Prudentibus dicitur, utpote qui non timore percussus
sed Legum observantia permotus pugnam recusat, ijsq; ma-
gis obedit quam audaculis hujusmodi

Quæs Cereris liquor & calcar feralis Aleætus

Hunc animum & ferrum subdidit & facinus.

VII. Indecens est inter pocula philosophari.
Fatalis & perversa quorundam ingeniorum est sca-
B 2 bies

dies, quæ in convivijs præsertim, ubi plenis cyathis incaluerūt, nullo habito circūstantiarū aut materiae respectu, nec oblectationis aut veritatis indagandæ, sed ostentationis & gloriolæ aucupandæ gratiâ disputare ac nodosas quæstiones ad vivum resecare satagunt, Philosophiam matronam illam castissimam assidentibus, sive Cerdones' sint sive tonsores, deridendam & subsannandam propinantes. Quam verò hoc sit inconveniens & odiosum videt Prudens. Omnia enim decenter & secundum ordinem fiant 1. Cor. 14:40. Omnia tempus habent, est tempus tacendi & tempus loquendi Eccles. 3. Ubi ergo lœtandum, ibi non disputandum, alioquin vulpinum id & gruinum convivium. Nec raro fit ut madide istæ disceptatiuncula etiam inter amicissimos somitem subdant rixas ac pugnas, ceu vulgo dicitur: Pocularis disputatio, manualis est resolutio. Per has etiam ineptias aliorum existimationi insidiæ struuntur; Nam inter pocula disputare non cujusvis est, Hunc secundi calices faciunt disertum, illum omnino mutum, Temperamentum n. est varium, Gutkius disp. Eth. 9. q. 3. Disputationes igitur nodosas, profundas, subtile & molestas è convivijs relegamus; Faciles verò jucundas & symposio convenientes, si inter idoneos de idoneâ materia, modicè, placide, fine lite, ostentatione & cavillis immisceantur, toleramus.

VIII. Ebrietas delicta attenuat nō in totū excusat. **E**brietas crimen illud tetur & detestabile omnis generis mala generi humano infert; utpote quæ iudicium rationis offuscatur, contentiones & bella procurat, robur & naturalem virtutem enervat, infirmitatem generat, rebus temporalibus spoliat, mortem naturalem adducit, & quod deterius, divinam maledictionem & aeternum demum exitium inducit, Esa. 5:11, 1. Cor. 6:10. meritò igitur à quovis bonæ mentis fugi-

fugienda dirisq; devovenda. Si verò contingat ebriūm facinus aliquod perpetrare, queritur an obligetur? Pra qua stionis determinatione disting. inter *Ebrietatem Simplicem*, quò quis unico actu præter institutum & spem potu obruitur, *Cl. Præf. fasc. q. Eth. memb. s. q. s.* ut & aliquando propter somni conciliationem, spirituū recreationem, laborum curarumq; condimentum & oblivionem tempore congruo sine luxu largius potulenta sumit. Hanc cœu hilaritatis excitamentum neq; negare videntur S. literæ. *Eccles. 9:7. commede in latitia panem tuum & bibe cum gaudio vinum tuum. Prov. 31:7. Ioh. 2:10.* Hæc leviora delicta de industriâ, sponte & dolo malo non commissa à pœnâ ordinariâ excusare solet. Et inter Ebriositatem, quæ est perversa seſe inebriandi consuetudo & vitiosus habitus, ex quo quis promptè crebrò & cum desiderio potulentis inhiat; hæc omnium vitiorum fomes est & nutrix, nusquam excusanda & in jure divino severè prohibita, *Luc. 21:34. Eccles. 19:1. Rom. 13:13. Gal. 5:21. Eph. 5:18. Hab. 2:5.*

Nontulli tamen contendunt etiam Ebriosum in summō gradu facinus perpetrantem non teneri pœnā ordinariâ. Ibi n. dicunt, non est propriè & civiliter transgressio, ibi nec civilis punitio. At hic non est civilis transgressio, nam hanc æstimamus ex animo. At nullus in ebriositatem subest animus, furiosi enim infat est, qui in omnibus & per omnia absentis, quiescentis & ignorantis loco habetur l. z. par. pen. ff. de iure codicil. & ignorantium in eo quod ignorant nullus est consensus. Concedunt tamen Ebriosum ob scipiis iteratam Ebrietatem gravius posse puniri, quemadmodum si sciens se rixosum seſe inebriet, quod velit prætextu ebrietatis delicti veniam mereri, non excusat, nam verus ibi subest dolus; hoc saltem volunt, Ebriosum ob solam ebrietatem, si cesser dolus & inductum sit exilium mentis, instarq; furiosi nihil intelligat quid agat; & post edormitam eruplant pœnitentiâ ducatur, ad pœnam delicto à iure præstitutam non obligari.

IX. Pauper potest esse Liberalis.

Liberalitatis splendor clarius quidem in ijs, qui fortunæ bonis affluunt enitescit, quam quibus res est an-

gusto domi; interim cum & pauperes de suo peculio honestatis gratiaclar giri possunt Liberales dici nihil obstat; Liberatus enim non requirit MEGALA KREMATA ut Magnificentia, sed & locum habet in minoribus facultatibus; nec vis erogationis ex precio & magnitudine doni, sed animo donantis estimanda Marc. 12. Luc. 21. fieri; potest ut Pauper det latiori fronte magisq; pio animo quam dites nonnulli, qui saepè cum molestia ostentatione & exprobratione; Quo genere hominum nihil est odiosius: Beneficium enim, referente seneca, ab homine ambitione profectum est instar panis lapidosi, quem esurienti quidem acceptare necessarium est, sed comedere acerbum & molestum.

X. Omne Mendacium est vitiosum.

Veritatis amabile nomen & odiosum Mendacij arduum & scriptorum tricis involutum hoc effecit problema. Communiter triplex faciunt Mendacium: locum, quod ad delestandum; Officium, quod ad juvandum se vel alios; Perniciosum, quod ad nocendum profertur. Hoc saltē illicitum, priora duo licita & à vitio iniuria esse contendunt: Sed hæc sententia non consistit ad tribunal S. Sancti, qui omni omnino Mendacium in Sacro codice condemnat, Veritatem vero unicè commendat. Matth. 19:18. Rom. 13:19. Exod. 20. Psal. 5:7. Prov. 6:17. c. 10:4. c. 12:22. c. 13:5. Zach. 8:16. Osea. 4. Eph. 4:25. Coll. 3:9. &c. Sine lege igitur loqui erubescimus: At nullibi legitur Deus Mendacium approbasse; toleravit forsan, nō fecus ac etiā in nobis plurima peccata spe emendationis clementer tolerat. Præterea omne Mendacium formaliter & intrinsecè vitiosum & in honestum est in extremitate nō mediocritate possum E. per nullam extrinsecam circumstantiam potest fieri virtuosum & honestum. Externa n. internas rerum essentias nō mutant aut abolent. Hinc August: Quisquis aliquod Mendacii genus putaverit, quod peccatum nō sit, seipsum turpiter decipit. Et; nullo pacto nullo fine, nullâ dispensatione humanâ vel divinâ potest licetē mendacium dici. Ceterum, sicut virtus, veritas, licita est; Sic ēcontra-

rio virtutis oppositum Mendacium illicitum est & malum, ex quo bonum sperare non possit. Nec omne qd bona intentione fit, quoq; proximus juvatur, aut qd nobis vel alijs prodest statim licitu & honestu est; Nam non sunt facienda mala, ut eveniant bona, Rom. 3:2. & licet alijs juvetur, alius tamen abusu signorum decipitur, Mendacium igitur locosum & officiosum, si modo verè mendacia sint, vitiosa sunt & à peccato non immunia, I.e. viora enim peccata etiam peccata sunt. Consult. Pres. fasc. quest. Eth. memb. 7. q. 3.

XI. Politicus verè non est quisquis politus.

PN omnium ferè ore est nomen Politici, cum tamen quis illud verè mereatur restè omnes non intelligent. Quidam eum statim Politicum nominant, in quo plus aliquantulana est salis, quam in aliquo de ipso vulgo; Qui in hominum consuetudine novit ad aliorum nutus frontem componere, omnibus artidere, gestibus peregrinis erurumq; flexionibus scitè uti, serialesq; tempori accommodare & morum venustate favorē & amorem sibi conciliare (qui si fuso vacet & moleste se non ingerat politus dicitur, utpote viri cultui non ineptus) quiq; naso quemvis suspendere, dicteria iacere & in communis vitæ scenā quamvis personam simulatè agere potest.

Multis etiam Politici videntur & habentur homines Cu-
riosi ac loquaces, qui, forte ingenio freti, sed parum ad veritatem facto for-
matosq; ad virtutem, de omnibus rebus in civitate sibi judici-
um sumunt & temerè quodcunq; quovis in loco & a-
pud quoscunq; reprehendere censoriaq; virgulâ notare
non dubitan. Non pauci homines fraudulentos, ver-
satos & callidos protantis viris suspiciunt stultosq; colunt,
quorum astutiam politicam prudentiam seu Politisch puiss
nuncupare non erubescunt. Verum temerè illustre Po-
litici nomen adulterant indignosq; titulo prostituunt,
quod eò loci si haberetur Politicorum hodiè major esset pro-
ventus quam muscarum in meridie cum maximè calet. Sub-
iiciemus igitur graviora quibus Virum Politicum perfici
existi-

existimamus. *Politicus* est quidem *Politus*, non insulsus, agrestis, morosus, contentiosus aut asper; Sed comodis moribus humanitatem & comitatem præ se fert, Loquacitatem omnem fastidit, à curiositate & versutiâ prorsus abhorret, à tetricoribusq; vitijs pectus purgat; Haud tamen ideo statim *Politicus* audit, sed *illufre illud nomen* is demum reverè tuetur, qui Reipubl. tractandæ vias omnes perspectas habet, eæq; tūm pacis tūm belli tempore benè administrandæ prudentiâ, LL. civilium scientiâ, nec non longo publicorum negociorum usu, atq; adeo Divinarum humanarumq; rerum, ad perfectionem corporis Politici necessariarum, notitiâ prædictus & instructus est; quiq; *publicum Bonum* pro fine solo sive summo habet, ut benè de patriâ & Civibus mereatur; Ut enim Gubernatori cursus secundus; Medico salus; Imperatori victoria; sic Moderatori Reipublice beata civium vita proposita est, ut opibus firma, copijs locuples, gloriâ ampla, virtute honesta sit. *Cic. 5. de Repub.*

XII. Datur Respublica mixta.

De Formarum Reipublicæ mixturâ gravis inter graves *Politicos* est concertatio. Bodinus, cum suis alleclis, acriter refragatur, omnemq; Reipubl. formam simplicem esse nec mixtam dari prolixè contendit: Sed refellitur ab usu & experientiâ, à quo & nos non immerito secessionem facimus. Ut enim in hac corruptâ naturâ nullum purum Elementum, nullum purum temperamentum, ita nec ulla Reipubl. forma purè simplex per omnia l'audibilis & permanens inveniri potest. Triplicem autem mixturæ modum adducemus: 1. Iura Majestatis ita non possunt misceri ut duabus vel tribus ejusdem Reipubl. statibus simul equaliter communi-
centur: Sic enim omne Regentium & obtemperantium

tium discrimen expiraret. Neg. 2. vera est Mixtio
bi idem jus Majestatis pluribus statibus divisim; sed alio atq; alio
modo communicatur. Sed 3. Quando jura Majestatis, sepa-
rantur & diversa diversis statibus attribuuntur; ut si Rex Bel-
lum gerat, tributa imperet, monetam eudat, &c. Senatus
publicis judicijs præficiatur, quæ maxime prudentiâ in-
digenit; Populus ærarij curam & rationem habeat. Con-
sult. Praes. Disp. Polit. 2. th. 17. Talem mixturam dari exempla
plurimarum Resum pub. confirmant. Probè ta-
men notandum Rem publicam apriori parte denominatio-
nem accipere, idq; semper quod magis obtinet spectari.
Miscentur inter se civilium Gubernationum formæ, ita
tamen ut propendeat & preponderet semper aliqua pars, à qua
jure ei nomen, monente Lips. ut n. patrictum aquæ rino
generoso admixtum, rino neg. virtutem neq; nomen adimit.
Ita neq; nomen, neq; vim suam temperamento amittit status,
prævalente nominatione ejus, quod potentius est. Sic in phy-
sicis aliquis dicitur sangvineus ab humore prædomi-
nante, licet & reliqui tres locum habeant. Exemplo
sint Venetorum, Roman. German. &c. Resp. De nostro
Imperio Svecano ut aliquid dicamus, est illud in Monarchico
st. tu per Procerum consilia & consensus, populiq; li-
bertatem longè optimè unitum & munitum. Et licet
hic perfecta mixtura nō asterat, aliqualis tamē té-
peratura negari nō potest, quā Aurea Regiminis Forma &
recepta conditioni cōsuetudo, inibiq; suffragiorū jura &
libera vota demonstrant. Quia v. in hoc Imperio Mo-
narchia præcipue fulget ac dominatur, & Regia Majestas
splendidissima jura etiam sine Procerum consilio sola
exercet ac obtinet, ejusq; nomine omnia geruntur,
hinc recte à potiori parte Statum Monarchicum dicimus
& summum Magistratum Monarcham. vide Consult. Praes.
citat. disp. th. 6.

XIII. Legum humanarum violatio vulnus
conscientiae infligit.

UTrinq; in Comitiis Theologorum, ICtorum & Politicorum,
instituta estacies; sunt enim qui hoc affirmant, sunt
qui negant: illorum sententia, ceu veritati magis con-
sona, nobis arridet; Haud namq; frustrà tam propter iram
quam ob conscientiam Magistratui subiicit Christianos D. Paul.
Rom.13:5. servosq; monet Dominis per omnia obedire, non ad
aspectum oculi, sed corde simplici ob Dei timorem *Coll. 3: 22.* ae
propter Dominum cuivis parere jubet ordinationi *S. Pet. c. 2. 13.*
Deinde Leges humanae justae sunt ex ipsis juris Divini &
naturalis visceribus eruta, illas ergo violans consequenter.
Legem naturae, ab ipso Deo impressam, prævaricatur
& hoc pacto conscientiam vulnerat. Præterea, qui-
cunq; Deo in minimo resistit is peccat in conscientiam,
Atqui omnis qui Magistratui resistit, Deo ejusq; ordinationi
resistit, *Rom. 13.* E. omnis qui Magistratui resistit, quod fit
si Leges ejus spernit, peccat in conscientiam. Adde, Le-
gem Regis violare est malum in moribus E. & pecca-
tum, quod conscientiam illaqueat. Et certe lubrico
fundamento Regum potestas & Legum authoritas niteretur
facileq; collaboretur, & unusquisq; pro lubitu vivere,
cum summo Reip. damno, præsumeret, nisi divinâ vo-
luntate fulciri statueretur.. Notandum tamen solum Leges iu-
stas vim obligandi habere (iniustas non, sed in hoc casu contemnimus pot-
estatem, timendo potestatem, Deoq; magis obedimus quam hominibus A&t. 5.)
eamq; secundariam & mediatarum quatenus videlicet Magistratus ex potestate
caelitus concessa, decernit. Disting. etiam inter prævaricatores, quorum
quidam ex contemptu & contumacia, quidam ex imbecillitate & ignorantia
vel alio quodam infirmitatis humanæ lapsu LL. transgrediuntur. Legis quoq;
materia alia graviora alia leviora, idem igitur de utrisq; iudicium non ferendum.

XIV. Enormiter facinorosorum cadaveri-
bus sepultura recte denegatur.

Inhu-

In humana est Theodori Philosophi vox, dicentis
Nihil interesse, supra terram, an infra terram putrescat; Scimus enim omnes etiam naturæ ductu, hominem humo procreatum eidem reddendum, terræq; Matri includendum; pulvis est, & in pulverem redigendus est, Gen. 3:19. An verò omnes indiscriminatim, etia illi q; ob enormia facinora exanimati sunt, sepulturâ donandi, expeditum adeo non est. Quidam opinantur Magistratum illum, recte non facere, qui cognatis potestibus cadavera putitorum, ut illa terræ mandent, denegant; Quorum rationes in congressu videbimus. Nos ut concedimus Magistratum, posse agnatis sollicitantibus suspenforum cadavera ad sepulturam dare; ita morem in Patriâ receptum, quo fures & latrones de patibulo non tolluntur neq; sepeluntur, non omnimodo absurdum & irrationalabilem esse asselerimus. Nam etiam in *jure Divino* sèpius facinorosoru cadavera nō sepulta fuérunt, sed à volatilib; cœli dilacerata. Gen. 40:19.3. Reg. 21:23. &c. Sic etiā nū cadavera in loco admissi delisti ob vitam sceleratē anteactam prouituantur, ut conspectu tām tristi alij à facinoribus deterrantur, mali avocentur à malo, boni detineantur in bono, utq; qualiscundq; sit satisfactio rerū ademptarum Dominis, dum vident transgressores debitas sui facinoris expendisse poenas. Concedimus tamen punitos posse sepeliri, si modò non ob tale delictum sint puniti, propter quod cadaver debet manere insepultum; quomodo ob homicidiū & adulteriū punitos sepeliri videmus.

XV. Furcadens de patibulo non liberatur.

Fures apud nos non veribus transfiguntur, ut apud Indos; nec oculis privantur, ut apud Locrenses; nec in crucem aguntur, Britonum lege; sed laqueo suspenduntur ultimoq; suppicio afficiuntur.. De cuius poenæ

quæ non convenit fieri. Nec tu. Nos eam iustam & æ-
quam censemus, quod aliter in tantâ malitiâ sua quisq;
tuta habere non possit; neq; hic tam res, quæ violatur,
attenditur, quam qualitas delicti, quatenus sc. Rempub.
ac communem salutem ledat, ad cujus conservationem o-
mnes pœnæ sunt referendæ. Nec minus fures societa-
tem humanam violent quam homicidæ & adulteri.
An verò fur, si de furcâ fracto laqueo vivus in terram decidat,
sit adhuc strangulandus vel absolvendus, controversiâ non...
caret. Nos denuò suspendendum esse intrepidi asterim-
mus. Sit ratio: Semper standum regule donec exceptio
probetur; Regula v. est quod fur sit suspendendus morte q;
multandus. Jam verò ab hâc regulâ nihil excipitur, li-
cet fur primâ vice non in sata concedat, sed ob infirmi-
tatem laquei aut catenæ, vel negligentiam carnicis,
imposturam maleficorum vel etiam ob sui ipsius gravi-
tatem vivus in terram decidat. Alterâ igitur vice su-
spendendus, eidemq; pœnæ denuò subiiciendus. *Idem,*
est *o* *j*udicium de ijs qui iictum gladij elidunt.

XVI. Sponsus Sponsam Virginem lac in... mammis habere deprehendens, ideo ut vitiatam repudiare non potest.

Durè minusq; purè quidam, qui è valvis adamatae
aliquando *Cypridis* repulsam passi sunt, de pulchris
& blandis *Virginibus* sentiunt, dum lac evidentissimum
dicunt deflorationis vel imprægnationis esse indicium,
cum vulgi judicio colligentes; *Habet lac, E. peperit aut*
corrupta est. Nos verò solum lac dubium & fallax a-
missæ virginitatis signum esse astérimus, illudq; in mam-
mis virginis, quæ virum non cognovit, naturaliter generari pos-
se statim: *Lac enim nihil aliud est quam jnguis super-*
fluius

*fluis per venas mammillis adductus, ubi ex redundanti
functionis ubertate in lac convertitur & dealbatur.*
Finck. ex Mag. exitumq; quærit, ut præcaveat multa-
mala, quæ ex retento menstruo laboriri possent. Ob so-
lum igitur lactis crux Virgo, ut vitiata, a suo Sponso rectè
non repudiatur. Putamus tamen referre an Virgo a-
lias semper fuerit honesta & pudica; an v. applicabilis &
ob crebriores conversationes cum viris aliquomodo
diffamata. Illo catu optima de puellâ, licet lac genera-
rit, sentiendum: *in dubio quippe quilibet persona bona &*
honesta presumitur, donec probetur contrarium. Hoc v.
casu diligentius inquirat Sponsus in Sponsæ qualitates, si lac
in mammis ejus deprehendat, quò certior factus, illi aut
tutius cohabitetur, aut citius ad *recissionem* agat. *Rarò in totum fama vanæ, quam multi ijj; vicini spargunt.*

XVII. Dantur, præter Adulterium, plures Divortij causæ.

Multo utilius esse pauca idonea effugere, quam multis inu-
tilibus homines pragravare, docet Imper. §. 16. c. 1. de
conf. Digest. Nos idem observantes ad optatum Dispu-
tationis nostræ portum properamus, ea nq; hâc quæstio-
ne ventilatu dignâ sed difficiili (sicuti plerur q; questorum
dignitas & difficultas mutuos premunt calles) terminamus. An
nim. præter Adulterium, plures sint Divortij causæ?
Pars non minima S. Scripturam Affirmativæ relucta-
ti dicit, quæ, prater fornicationem, alias dissolvendi
conjugij causas non agnoscere videtur Matth. 5: 33. c. 19:
9. Verum his nil obstantibus alias etiam Divortij cau-
fas dari & in sacris reperiri asserim⁹. Apostol⁹ n. 1. Cor. 7.
disertis verbis propter malitias am desertionem conjugium
dissolvi ostendit, dum ait: *si infidelis discedit, discedat: non*

animi servituti subjectus est frater aut soror in hujusmodi. Deinde, Desertio malitiosa vinculum conjugij dissolvit, E. non minus est causa Divortij legitima atq; adulterium. Præterea, quæ ratio est adulterij, ratione matrimonij dissolvendi, ea quoq; est conditio malitiosæ desertionis; ut n. adulter committendo adulterium à conjugje discedit atq; divertit, eamq; deserit & una cum ipsa caro esse definit: Ita quoq; malitiosus desertor. Ergo indubitate sequitur adulterium non esse solam conjugij dissolvendi causam. Dissentientium argumentis in conflitu bono cum Deo respondebimus. Ponunt etiam nonnulli veneficia, inimicitias, capitales atq; irreconciliabiles legitimas Divortij causas, cum substantiæ conjugij, vinculo conjugali atq; individua vita consuetudini, non minus quam adulterium adversentur. Sed tempus monet

Jam latus legere & terris advertere proram.

Has igitur ex spatiose & fructuoso Philosophiae agro, post uberem multorum messem, spicas collegisse & placido disputationis tribulo subiecisse hac vice sufficiat. D^o T. O. M. sine cuius luce nostra in literarum studijs peregrinatio, miserabilis est erratio, pro gratijs illuminatione sit laus honor & gloria in perpetuas æternitates.

P A R E R G A.

1. An idem numero accidens migret de subiecto in subjectum? Neg.
2. An Mundus decrescat & ratione naturalium indies deterior evadat? Neg.
3. An vera detur hominis in lupum mutatio? N.
4. An omnes omnino larvæ ē Christianâ Repub. tollendæ? Neg.

Humanissimo & Ornatusimo

DN. SIMONI ANGLENI O

Philos. Candid. digniss. Acad. Depositori ordin. amico
suo unicè dilecto, pro gradu in Philosophia summo consequendo
eruditè publicè disputanti.

Ignorans artem naso hanc suspendit adunco,

Jaspite contemptā granula Gallus amat.

Qui Sophiam spernunt rebus non utilem agendis,
Ignari rerum turpitè ingeminant.

Hos an ferre decet? minimè, falluntur in ipso,

Atq; alios fallit, rustica simplicitas.

Ne tibi negotium tales dent, fraude latente,

A N G L E N I, Sophiæ commoda mille refers,

Sacerorum interpres, Juris, Medicusq; peritus,

Ostendis quod non hacce carere potest.

Hincq; feres meritas laudes, tibi præmia Musæ

Distribuent: capitl aurea ferta tuo.

Amoris & honoris ergo L. M. q;

ÆSCHILLUS PETRAEUS D.

Præstantissimo, Literatissimo & Politissimo Juveni. Viro,

DN. SIMONI ANGLENI O,

Philos. Candidato meritiss. amico suo perdilecto,
pro summo in Philosophia gradu docte differenti.

Herculeos quoniam didicisti ferre labores,

Præmia pro meritis digna repente feres:

Nam tua frondiferâ præcincta tempora lauru

Musæ, quas vigili sedulitate colis.

Sic meruit pietas, virtus, vita ratioq;

Inculpata tua, candor & ingenuus:

Ergo precor vivas felix, tituloq; Magistri

Utilis imperio, clarus honores fies.

Honoris & amoris causâ hæc gratulabundus adiecit

NICOLAUS NYCOP. Log. & Poët. Prof.

IN N Y L A N D I A M

alloquium:

O Tellus nova, surculis novellis,
Florens, omnino dā beatitatem
Te ditat Moderator ævitemus!
Hinc cultore tuo, fatebor, esse
Nullum, fructibus his, beatiorem.

Hic A N G L E N I U S eruditione,
Clarus, moribus & bonis suavis,
Cordatorum igitur favore dignus;
G E R M E N dulce tuum suos amoenos
Protrudit tibi (quam minus fecellit)
Fructus: unde DEO rosæ vigescunt
Pergrate; Tibi commodissimæq;;

Addat GERMINI huic tuum calorem,
Phæbus justitiæ! rigato fructum,
Cælestis Pater, Hortulane Magne;
Da tu temperiem Rosis amicam;
Qui cunctas poterisq; aquare vites,
Incrementa rosis, precor, ministra:
Sic tellus nova, surculis novellis
Florens, teq; beata prædicabit.

Quo Præstantissimi Politissimiq; Juvenis Viri, Dn.
S I M O N I S A N G L E N I , Nylandi,
Philosoph, Candidati meritissimi, popularis
amiciq; sui multum colendi Novos Hono-
res ex animo gratulatur

S A M U E L Hartmann
Schol. Ab. Rector.